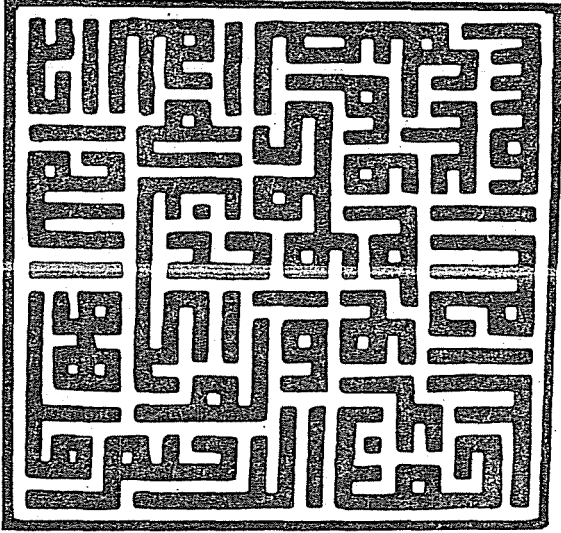

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
İSLÂMÎ İLİMLER FAKÜLTESİ
DERGİSİ

1. Sayı

1. Sayı, Aralık 1975

LAİK FRANSA'DA DİN EĞİTİMİNİN GENEL STATÜSÜ

Dr. Zahit Aksu

Kilise-Devlet ayrılışından beri din ve devletin kendi sahalarında özerkliği kabul edilmiş ve çeşitli tarihlerde yapılan Anayasa değişikliklerinde din sahası, açık ifadelerle, anayasanın garantisi altına alınmıştır. 1946 Anayasası ve son olarak 1958 Referandumunun getirdiği anayasa değişikliğinde bu nokta üzerinde önemle durulmuş ve Anayasanın 8. maddesinde; "Devletin, çeşitli dinî grupların bulunduğu bir ülkede, inançlara saygılı olacağı ve hiç bir şekilde bu sahaya müdahale edilemeyeceği" özellikle belirtilmiştir.

Ebeveynlere çocukları için eğitim seçme ve eğitimi kontrol etme hakkını tanıyan 1882 tarihli eğitim kanunu ve bu kanunu kısmen değiştiren 1936 eğitim kanunu Devletin nötr kalmasını âmidir. (1)

Bu genel statü içinde Fransa'da üç tip öğretim kurumu ortaya çıkmıştır:

- 1- Nötr okullar (bizdeki devlet okulları)
- 2- Dinî espri içinde serbest öğretim yapan okullar,
- 3- Meslekî din eğitimi yapan okullar.

Devlet her üç katagoriden öğretim müesseselerini denetlemek ve maddî yardımda bulunmakla yükümlüdür.

Dinî espri içinde serbest öğretim yapan okullarda yönetim ve öğretim, dinî kurumlar ve din adamları tarafından organize edilmekte, sosyal ve pozitif bilimler din eğitimi ile paralel yürütülmektedir. Nötr okulların branşları ile paralel öğretim yapan bu okullardan mezun olan öğrenciler birincilerden mezun olanlarla aynı haklara sahip kamu ve özel bütün sektörlerde çalışabilmektedirler.

Meslekî din eğitimi yapan okullar dinî espri içinde öğretim yapan serbest okulların bir bölümünü teşkil etmekte ve bu okullarda pozitif bilimler yanında özellikle teolojiye önem verilmektedir. Ayrıca öğrencilerine sosyal bilimlerin her dalında öğrenimlerini derinleştirebilme imkanları sağlanmıştır.

(1) Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (10 Aralık 1948) 1 ve 2. maddeleri de bu hususu âmidir.

Teoloji, felsefe ve sosyal bilimlerde en mükemmel formasyonu alarak yetişen ve hıristiyan ruhbân sınıfını teşkil edecek olan bu öğrencilerin istihdamı, yönetim, disiplin gibi özel tüzükleri, özerk "Kilise teşkilatı" tarafından yapılır.

Eğitim statüsüne bu kısa girişten sonra din eğitimini üç döneme ayırabiliriz:

1- İlk çocukluk dönemi din eğitimi: 4-7 yaşlar arasında yetkili râhibelerin yönettiği kreşlerde, "Anne" diye adlandırılan ve özel bir pedagoji eğitimi görmüş râhibeler tarafından belirli yerlerde veya evlerinde verilir. Bu dönemde çocuğa Hıristiyanlığın kateşizmi (inanç esasları), ibâdet ve ahlâk prensipleri yaşlarına uygun olarak öğretilir.

Dinî espri içinde eğitim yapan özel ilk okullarda din eğitimine daha büyük önem verilmekte, nötr ilkokullarda ise din eğitimi yine yetkili din görevlileri (Papaz ve râhibeler) tarafından haftada bir saat nazarî, bir saat da pratik olarak velinin isteği üzerine verilmektedir.

2- İlk gençlik dönemi din eğitimi: Dinî espri içinde eğitim yapan papaz ve râhibeler tarafından yönetilen, orta dereceli kolej ve enstitülerde dinî formasyon yeterli bir şekilde verilir; aynı zamanda nötr okulların da programları uygulanır.

3- Yüksek öğretim: Enstitü Katolik adı altında ve Fransa'nın hemen bütün eyaletlerine dağıtılmış bulunan beş üniversitede yüksek din öğretimi yapılmaktadır. Gerçek din adamları bu üniversitelere bağlı fakülte, yüksek okul ve enstitülerde yetişmektedirler. Ayrıca "Sorbonne" üniversitesinde bir teoloji kürsüsü bir de din felsefesi kürsüsü bulunmaktadır. Bundan başka protestan teolojisi ve diğer mezhep sâliklerinin din öğretimi enstitüleri, etnik grupların din öğretimlerine cevap veren özel okulları vardır.

Enstitü Katolik'e bağlı fakülte, yüksek okul ve enstitüler üç grupta toplanmakta ve bunlar altı fakülte ile yirmi kadar yüksek okul ve enstitüyü kapsamaktadırlar:

A- Dinî Bilimler Gurubu

1- Teoloji Fakültesi,

2- Din Felsefesi Fakültesi,

3- Dinî Hukuk Fakültesi,

4- Eski Şark Dilleri Yüksek Okulu,

5- Sosyal Bilimler Enstitüsü,

6- Dinî Müzik Enstitüsü,

7- İnanç Esasları ve Âyinleri Yönetme Yüksek Enstitüsü

ve sayısı on dört branşa kadar çıkan dinî branşlar yüksek okul ve enstitüleri.

B- Sosyal Bilimler Grubu:

- 1- Edebiyat Fakültesi,
- 2- İbero-Amerikan Etüd ve Araştırma Merkezi,
- 3- Din Tarihi Araştırma Merkezi,
- 4- Ekonomik Bilimler ve Hukuk Fakültesi, pedagoji bilimi ile ilgili diğer branşlar.

C- Mesleki Amaca Yönelik Yüksek Okullar:

- 1- Ticari ve Ekonomik Bilimler Yüksek Okulu,
- 2- Pratik Psikoloji Yüksek Okulu,
- 3- Psiko-pedagojik Formasyon Yüksek Okulu,
- 4- Dokümanter Kütüphanecilik Yüksek Okulu,
- 5- Paris Yüksek Elektronik Enstitüsü,
- 6- Organik Kimya ve Mineraller Yüksek Okulu,
- 7- Deneysel Teknik Biyoloji Yüksek Okulu ve zirâî branşlara ait yüksek enstitüler.

Bütün bu branşlarda, en azından iki fakültede lisans ve doktora yapmış, kendi branşında kompetan din adamları öğretim üyesi olarak vazife görmektedirler.

Dini espri içinde öğretim yapan bu okullarda halen 6151 papaz, 40500 katolik din öğretmeni, 20059 râhibe, 4362 din bilimi kompetanı görev yapmaktadırlar.

Bu okullara devam eden öğrenci sayısı ise bütün Fransa'daki öğrenci sayısının 1/4ünü teşkil etmektedir.

Halen bütün dünya'da sayısı yüz bini aşan bu tip katolik okullarda 600000 öğretmen görev yapmakta ve 20 milyon öğrenci öğrenimlerini devam ettirmektedirler.

Prensip olarak din eğitiminin bu statüsü diğer demokratik Avrupa ülkelerinde de, laik olsun veya olmasın, uygulanmaktadır.

Katolik İtalya'da bu konuya verilen önem diğerleriyle kıyaslanamaz. Bindiği gibi Vatikan Hükümeti din eğitiminde Hıristiyan dünyasının takdirini toplamakta ve Vatikan fakültelerinden mezun olanlar ülkelerine döndüklerinde tercihli görevler almaktadırlar.

Anglikan Kilise'sine bağlı olan İngiltere'de 22 882 ilkokuldan 7100'ü Anglikan Kilisesi, tarafından yönetilmekte ve bu okullara 1 672 863 öğrenci devam etmektedir.

Polonya gibi sosyalist bir ülkenin Milli Eğitim Bakanlığı, 8.12.1957 tarihinde, her dereceden bütün okullarda din dersi okutulması kararı almış ve uygulamış-

tır; halbuki, Polonya Katolik Kilise Teşkilatı bunu yeterli bulmayarak kendi teşkilatlarının yöneteceği okullar ve fakülteleri açmak için hükümet nezdinde ısrar etmişti.

Almanya'da durum Fransa'daki gibi olup nötr devlet ilkokullarında haftada 2 saat nazari ve pratik din eğitimi yapılmaktadır.

Ayrıca kiliseye bağlı orta ve yüksek dereceli din okulları vardır. Bunun için her hristiyan alman hükümete ödediği verginin % 10 nisbetinde bir vergiyi de kilise için hükemete ödemekle yükümlüdür.

Kaynaklar:

- Rd. A. jacques Bur, Laicité et le problème Scolaire (laiklik ve Eğitim Problemi) doktora tezi édition Bonne Presse, Paris 1959.
- Annuaire de l'Institut Catholique de Paris (Paris Katolik Enstitüsü Yıllığı), 1970-1971, Imp. Dumas, Paris 1970.
- Prof, Jean Dulek, L'Enseignement En Grand-Bretange (Büyük Biritinya'da Eğitim), Libr. Armand Colin, Paris 1968.
- **Nouvelles De la Faculté de Théologie Protestante de Paris**
(Paris Protestan Fakültesi Haberleri), 1970-1971 Numéro 13, Ekim 1970 Paris.
- T. Lemarechal (Rahibe), Fransa'daki din eğitimi ile ilgili cevabi mektubu.